

๗๔. ความสุข ตอนที่ ๓

สุภีร์ ทุมทอง

๗ ตุลาคม ๒๕๕๗

ความสุข

๑. สภาวะและประเภทของความสุข
๒. ความสำคัญของความสุข
๓. วิธีพัฒนาความสุข

๒. ความสำคัญของความสุข

๒.๑ เป็นจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา

๒.๒ เป็นข้อปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงจุดหมายสูงสุด

๒.๓ เป็นเหตุให้เกิดสมาธิ

ตสฺสึเม ปญฺจ นีวรณฺเน ปหีเน อตฺตนิ สมนุปสฺสโต
ปาโมชฺชํ ชายติ, ปมุทิตสฺส ปีติ ชายติ, ปติมนสฺส
กาโย ปสฺสมภติ, ปสฺสทฺธกาโย **สุขํ** ปฐฺสึเวเทติ,
สุขิโน จิตฺตํ สมာธิยติ.

(ที.สี. ๙/๒๒๕ สามัญญผลสูตร)

๒.๔ เป็นวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งของสมาธิภาวนา

อตฺถิ ภิกฺขเว สมาธิภาวนา ภาวิตา พหุลีกตา
ทิฏฺฐมฺมสุขวิหาราย สํวตฺตติ, (๑)

อตฺถิ ภิกฺขเว สมาธิภาวนา ภาวิตา พหุลีกตา
ฌานทสฺสนปฺปฏิลาภาย สํวตฺตติ, (๒)

(อ.จตุกก. ๒๑/๔๑ สมาธิภาวนาสูตฺร)

๒.๔ เป็นวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งของสมาธิภาวนา

อตฺถิ ภิกฺขเว สมาธิภาวนา ภาวิตา พหุลีกตา
สติสมฺปชฌณาย สํวตฺตตี, (๓)

อตฺถิ ภิกฺขเว สมาธิภาวนา ภาวิตา พหุลีกตา
อาสวานํ ขยาย สํวตฺตตี. (๔)

(อ.จตุกก. ๒๑/๔๑ สมาธิภาวนาสูตฺร)

๒.๕ เป็นสิ่งที่สัตว์ทั้งหลายต้องการ

กตโม จ คหปตโย อตตูปนายิโก ฌมมปริยาโย?

อิธ คหปตโย อริยสาวโก อิติ ปฐิสถจิกขติ

“อหํ โขสมิ ชีวิตุกาโม อมริตูกาโม

สุขกาโม ทุกขปปญฺญิโกโล.

(สํ.ม. ๑๙/๑๐๐๓ เวฬุทวารายยสูตร)

๒.๕ เป็นสิ่งที่สัตว์ทั้งหลายต้องการ

โย โข มํ ชีวิตุกามํ อมริตुकามํ สุขกามํ ทุกุขปฺปฏิกุลํ
ชีวิตา โวโรเปยฺย, น เมตํ อสฺส ปิยํ มนนาปํ.

อหฺมฺเจว โข ปนฺ ปรี ชีวิตุกามํ อมริตुकามํ สุขกามํ
ทุกุขปฺปฏิกุลํ ชีวิตา โวโรเปยฺย,
ปรสฺสปี ตํ อสฺส อปฺปิยํ อมนนาปํ.

(สํ.ม. ๑๙/๑๐๐๓ เวฬุทวารายยสุตฺร)

๒.๕ เป็นสิ่งที่สัตว์ทั้งหลายต้องการ

โย โข มุยายํ ฌมฺโม อปฺปิโย อมณาโป,
ปรสฺสเปโส ฌมฺโม อปฺปิโย อมณาโป.

โย โข มุยายํ ฌมฺโม อปฺปิโย อมณาโป,
กถาหํ ปฺรณฺเตน สลฺโลเชยฺยนํ”ติ.

(สํ.ม. ๑๙/๑๐๐๓ เวฬุทวารายยสุตฺร)

๒.๕ เป็นสิ่งที่ลัทธิทั้งหลายต้องการ

จตุตถาโรเม เปสฺส ปุคฺคฺลา สนฺโต สํวิชชมานา โลกสฺมึ.
กตเม จตุตถาโร ?

อิธ เปสฺส เอกจฺโจ ปุคฺคฺโล **อตุตฺตนุตโป** โหติ

อตุตฺตปริตทาปนนานุโยคมนุยุตฺโต, (๑)

อิธ ปน เปสฺส เอกจฺโจ ปุคฺคฺโล **ปรนุตโป** โหติ

ปรปริตทาปนนานุโยคมนุยุตฺโต, (๒)

(ม.ม. ๑๔/๔ กัณฑ์กรสูตร)

๒.๕ เป็นสิ่งที่ลัทธิทั้งหลายต้องการ

อิธ ปน เปสฺส เอกจฺโจ ปุคฺคโล อตฺตนฺตโป จ โหติ
อตฺตปริตํ ปนํ นํ โยคํ มนุญฺสุตฺโต ปฺรนฺตโป จ
ปฺรปริตํ ปนํ นํ โยคํ มนุญฺสุตฺโต, (๓)

อิธ ปน เปสฺส เอกจฺโจ ปุคฺคโล **เนวตฺตนฺตโป** โหติ
นาตฺตปริตํ ปนํ นํ โยคํ มนุญฺสุตฺโต **น ปฺรนฺตโป**
น ปฺรปริตํ ปนํ นํ โยคํ มนุญฺสุตฺโต, (๔)

(ม.ม. ๑๔/๔ กัณฑ์กรสูตร)

๒.๕ เป็นสิ่งที่ลัทธิทั้งหลายต้องการ

โส อนตฺตนฺตโป อปรนฺตโป ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม
นิจฺฉาโต นิพฺพุโต สีตฺธิภูโต สุขปฏฺฐิสฺสเวทึ
พฺรหฺมภูเตน อตฺตนา วิหฺรตี.
(ม.ม. ๑๔/๔ กัณฑ์กรสูตร)

ความสุข

๑. สภาวะและประเภทของความสุข
๒. ความสำคัญของความสุข
๓. วิธีพัฒนาความสุข

๓.๑ รู้จักธรรมชาติของความสุข

๓.๑.๑ ตัวความสุข

สภาวะ คือ เวทนา กับ นิพพาน

๑. เวทียิตสุข

๒. อเวทียิตสุข

๓.๑ รู้จักธรรมชาติของความสุข

๓.๑.๒ ระดับความสุข

๑. กามสุข

๒. ฌานสุข

๓. นิพพานสุข (ผลสมาบัติ, นิโรธสมาบัติ)

๓.๑ รู้จักธรรมชาติของความสุข

๓.๑.๓ ความสุข กับ บุคคล

๑. **กามสุข** ผู้เสพ ได้แก่ มนุษย์, เทวดา, พระโสดาบัน, พระสกทาคามี

๒. **ฌานสุข** ผู้เข้าถึง ได้แก่ มนุษย์ปุถุชน และพระอริยเจ้า ที่ได้ฌานระดับนั้นๆ

๓. **นิพพานสุข** ผู้เข้าถึง ได้แก่ พระอริยเจ้าทั้งหลายเสวยผล สมบัติ ส่วนนิโรธสมบัติสุข สำหรับพระอนาคามีกับพระอรหันต์ที่ได้สมบัติ ๘

๓.๑ รู้จักธรรมชาติของความสุข

๓.๑.๓ ความสุข กับ บุคคล

มนุษย์ปุถุชน สามารถเสพกามสุข และเสวยฌานสุข
พระโสดาบัน กับ พระสกทาคามี สามารถเสวยกามสุข
ฌานสุข และนิพพานสุขที่เป็นผลสมบัติ
พระอนาคามี กับ พระอรหันต์ สามารถเสวยฌานสุข
และนิพพานสุข ทั้งแบบผลสมบัติและนิโรธสมบัติ

๓.๒ รู้จักสุขควรกลัว, สุขไม่ควรกลัว

ยัม โข ภิกขเว อิมะ ปณฺจ กามคฺเณ ปฏฺิจฺจ อูปฺปชฺชติ
สุขํ โสมนสฺสํ. อิทํ วุจฺจติ กามสุขํ มีพฺหสุขํ ปุณฺชชนสุขํ
อนริยสุขํ. “น อาเสวิตพฺพํ น ภาเวตพฺพํ
น พหุสีกาทพฺพํ, ภายิตพฺพํ เอตสฺส สุขสฺสา”ติ วทามิ.

(ม.อ. ๑๔/๓๒๘ อรณวิภังคสูตร)

๓.๒ รู้จักสุขควรกลัว, สุขไม่ควรกลัว

ปฐมํ ฌานํ...ทุติยํ ฌานํ... ตติยํ ฌานํ... จตุตถํ ฌานํ
อุปสมปชช วิหริตี. อิทํ วุจฺจตี เนกขมฺมสุขํ ปวิเวกสุขํ
อุปสมสุขํ สมโพรฺธิสุขํ, “**อาเสวิตพฺพํ ภาเวตพฺพํ
พหุลีกาตพฺพํ น ภายิตพฺพํ เอตสฺส สุขสฺสา**”ตี วทามิ.

(ม.อ. ๑๔/๓๒๘ อรณวิภังคสูตร)

๓.๒ รู้จักสุขควรกลัว, สุขไม่ควรกลัว

พิจารณาโทษของกาม

อุปมาโทษของกาม ๗ ประการใน โปตลียสูตร

มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์

(๑) โครงกระตุก (๒) ชื่นเนื้อ (๓) คบเพลิงหญ้า

(๔) หลุมถ่านเพลิง (๕) ความฝัน (๖) ของขอยืม

(๗) ผลไม้

๓.๒ รู้จักสุขควรกลัว, สุขไม่ควรกลัว

ตตฺร คหปติ ยวಾಯํ **กามโภคี** ฌมฺเมน โภเค ปฺริเยสฺติ
อสาหเสณ, ฌมฺเมน โภเค ปฺริเยสฺติวฺวา อสาหเสณ
อตฺตานํ สุขเขติ ปิเณติ สํวิภชติ ปุณฺณานิ กโรติ,
เต จ โภเค อคถิโต อมฺจฉิโต อนชฺฌมาปนฺโน
อาทีนวทสฺสาวิ นิสฺสรณปณฺโณ ปฺริภุชฺชติ.
อัยํ คหปติ กามโภคี จตุหิ จาเนหิ ปาสฺโส,
(อ.ทสก. ๒๔/๙๑ กามโภคีสูตฺร)

๓.๒ รู้จักสุขควรกลัว, สุขไม่ควรกลัว

“ธมฺเมน โภเค ปริเยสตี อสาหเสนา”ติ ..(๑)

“อตฺตานํ สุขเขตี ปิเณตี”ติ .. (๒)

“สํวิภชตี ปุณฺณานิ กโรตี”ติ .. (๓)

“เต จ โภเค อคธิโต อมฺจฉิโต อนชฺฌมาปนฺโน

อาทีนวทสฺสาวิ นิสฺสรณปณฺโณ ปริภุญชตี”ติ

อิมินา จตฺตเถน จาเนน ปาสฺโส. (๔)

(อ.ทสก. ๒๔/๙๑ กามภคีสสูตร)

๓.๓ รู้จักหลักปฏิบัติตามแนวอริยมรรค

อนุပုพพิคคา ๕ ได้แก่ ทานกถา, สีลกถา, สัคคกถา,
กามาทีนวกถา, เนกขัมมานิสังสกถา

(ม.อ. ๑๔/๓๒๘ อรณวิภังคสูตร)

๓.๓ รู้จักหลักปฏิบัติตามแนวอริยมรรค

มัชฌิมาปฎิทา

เทวเม ภิกขเว อนฺตา ปพฺพชิตฺตํ น เสวิตพฺพา.

โย จายํ กามํสุ กามสุขลลิกานฺุโยโค หีนํ คมมํ

โปถุชฺชนิโก อนริโย อนตฺถสณฺหิโต,

โย จายํ อตฺตกิลมถานฺุโยโค ทุกฺโข อนริโย อนตฺถสณฺหิโต.

(วิ.ม. ๔/๑๓)

สวัสดีครับ